

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Мкртичьян Олени Миколаївни
«Фінансовий механізм розвитку підприємств залізничного транспорту»,
подану до захисту на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.062.09 у
Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний
інститут» на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного
управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Актуальність дисертаційної роботи Мкртичьян Олени Миколаївни визначається особливим місцем залізничного транспорту в системі забезпечення економічної стійкості, територіальної згуртованості, мобільності населення, функціонування виробничо-логістичних ланцюгів та реалізації суспільно значущих функцій держави. В умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення особливого значення набуває формування дієвого фінансового механізму розвитку підприємств залізничного транспорту, здатного забезпечити їх стійке функціонування та реалізацію стратегічних завдань галузі.

Залізничний транспорт є стратегічною складовою національної економіки, функціонування якої поєднує економічні, соціальні, оборонні та безпекові завдання. Тому розвиток підприємств галузі не може ґрунтуватися виключно на ринкових механізмах і потребує застосування ефективних інструментів державного управління. Важливе місце серед них посідає фінансовий механізм, який має забезпечувати стабільне функціонування галузі, її модернізацію, технологічний розвиток та раціональне використання фінансових ресурсів.

Особливої ваги тема дослідження набуває у зв'язку з тим, що фінансове забезпечення розвитку залізничної галузі в Україні тривалий час формувалося переважно під впливом поточних потреб, компенсації збитків від соціально значущих перевезень та подолання кризових явищ. Такий підхід обмежує можливості стратегічного планування, ускладнює реалізацію інфраструктурних проєктів і не завжди забезпечує належний зв'язок між використаними ресурсами та досягнутими результатами. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває пошук дієвих підходів до фінансового забезпечення розвитку підприємств

залізничного транспорту на засадах результативності, прозорості та довгострокової орієнтації.

Дисертаційна робота спрямована на вирішення актуального наукового завдання щодо обґрунтування теоретичних положень і розроблення науково-практичних рекомендацій з удосконалення фінансового механізму розвитку підприємств залізничного транспорту. Дослідження виконано на стику державного управління, фінансового регулювання та галузевої політики, що зумовлює його міждисциплінарний характер і практичну спрямованість.

Позитивною рисою роботи є розгляд фінансового механізму як комплексного інструменту державного управління, що охоплює джерела фінансування, механізми розподілу ресурсів, інструменти впливу, процедури моніторингу та оцінювання результативності. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям розвитку публічного управління, орієнтованого на досягнення конкретних результатів і створення суспільної цінності.

Актуальність теми посилюється необхідністю адаптації вітчизняної практики фінансового регулювання до європейських підходів, розвитку державно-приватного партнерства, підвищення прозорості бюджетного планування та впровадження сучасних інструментів оцінювання результативності.

Таким чином, обрана тема повною мірою відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, оскільки стосується теоретико-методологічного обґрунтування механізмів державного управління, формування та реалізації державної політики у сфері галузевого розвитку, ресурсного забезпечення державних програм, стратегічного планування, моніторингу й оцінювання результативності управлінських рішень.

***Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації***

Ознайомлення з дисертаційною роботою та авторефератом дає підстави стверджувати, що основні наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані здобувачкою, є достатньо обґрунтованими, логічно пов'язаними між собою та відповідають меті й завданням дослідження. Робота має послідовну наукову логіку: від розкриття теоретичних засад державного управління розвитком підприємств залізничного транспорту до аналізу сучасного стану

фінансового регулювання та обґрунтування напрямів удосконалення фінансового механізму.

Теоретичну основу дисертації становлять положення науки державного управління, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань механізмів державного управління, фінансового регулювання, розвитку транспортної інфраструктури, програмно-цільового планування, результативності та ефективності публічної політики. Опрацьовано значну кількість наукових джерел, нормативно-правових актів, аналітичних матеріалів, що дало змогу забезпечити належну теоретичну насиченість дослідження.

Методологічна база роботи відповідає складності обраної проблематики. У дисертації використано методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, узагальнення і систематизації, структурно-функціональний метод, метод порівняльного аналізу, логічного узагальнення та експертного оцінювання. Їх застосування є доцільним, оскільки предмет дослідження потребує поєднання теоретичного аналізу механізмів державного управління з оцінюванням практики фінансового регулювання залізничної галузі.

Обґрунтованість результатів підтверджується тим, що в роботі послідовно розкрито сутність фінансового механізму як складової механізму державного управління галузевим розвитком, визначено структурні елементи, функціональне призначення та зв'язок з цілями державної транспортної політики. Доведено, що фінансовий механізм розвитку підприємств залізничного транспорту не може розглядатися лише як сукупність фінансових інструментів підприємницької діяльності, оскільки він є інструментом реалізації стратегічних завдань держави.

Позитивної оцінки заслуговує розмежування бюджетних, інвестиційних, компенсаційних та програмно-цільових складових фінансового механізму, а також акцент на необхідності переходу від ситуативного фінансування до системного управління фінансовими потоками.

Достовірність основних положень забезпечується відповідністю висновків змісту проведеного дослідження. Висновки до розділів логічно впливають з викладеного матеріалу, а загальні висновки узгоджені з поставленими завданнями. У роботі простежується внутрішня цілісність: теоретичні положення першого розділу є методологічним підґрунтям аналітичної частини, результати другого розділу використовуються для формування напрямів

удосконалення у третьому розділі, а запропоновані рекомендації мають зв'язок з виявленими проблемами фінансового регулювання.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у розвитку теоретичних засад та обґрунтуванні науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення фінансового механізму державного управління розвитком підприємств залізничного транспорту. До найбільш вагомих результатів належить обґрунтування фінансового механізму як цілісної системи, що поєднує бюджетні, інвестиційні та програмно-цільові інструменти впливу держави на процеси відтворення, модернізації і забезпечення суспільно значущих функцій залізничного транспорту.

Заслуговує на увагу удосконалення механізмів поєднання фінансових рішень з програмними цілями розвитку залізничного транспорту. У роботі обґрунтовано, що ефективність бюджетного та інвестиційного забезпечення залежить від наявності чітких пріоритетів, цільових показників, процедур моніторингу та відповідальності суб'єктів управління. Такий підхід відповідає сучасним концепціям результативно-орієнтованого управління.

Подальшого розвитку в дисертації набули підходи щодо визначення ролі держави у фінансовому забезпеченні розвитку залізничного транспорту, класифікація фінансових потоків у залізничній галузі та напрями оцінювання результативності фінансових механізмів державного управління. В роботі запропоновано розширення системи показників оцінювання за фінансовими, інвестиційними, виробничо-технічними, якісними, безпековими та соціально-економічними напрямами, що надає дослідженню комплексного характеру.

Практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, мають прикладне спрямування. Вони можуть бути використані органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами управління транспортною галуззю під час розроблення стратегічних і програмних документів, удосконалення бюджетного та інвестиційного планування, формування системи моніторингу, підвищення прозорості фінансових рішень і посилення відповідальності за результати реалізації інфраструктурних проєктів.

Загалом ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій є достатнім. Робота характеризується цілісністю, аргументованістю, науковою послідовністю, належним рівнем теоретичного узагальнення і практичною спрямованістю.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження достатньою мірою висвітлено в опублікованих наукових працях здобувачки. За темою дисертації опубліковано 21 наукову працю, серед яких статті у фахових наукових виданнях України з державного управління, публікації в інших наукових виданнях, стаття у періодичному науковому виданні іншої держави та тези доповідей на міжнародних і науково-практичних конференціях. Така кількість публікацій свідчить про належний рівень оприлюднення та апробації результатів дисертаційного дослідження.

Тематика публікацій відповідає змісту розділів дисертації. У публікаціях розкрито як теоретичні, так і прикладні аспекти дослідження, що дозволяє зробити висновок про достатню повноту оприлюднення отриманих результатів. Важливим є те, що наукові праці охоплюють не лише загальне обґрунтування фінансового механізму, а також і окремі його складові: бюджетне забезпечення, інвестиційне спрямування, програмно-цільове планування, результативність, управління фінансовими потоками та напрями вдосконалення державного фінансового регулювання.

Апробація результатів дослідження на міжнародних науково-практичних конференціях засвідчує, що основні положення дисертаційної роботи були предметом наукового обговорення. Це сприяло уточненню авторської позиції, підвищенню аргументованості висновків та поширенню результатів серед наукової спільноти.

Автореферат повністю відображає зміст дисертаційної роботи, її актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, наукову новизну, практичне значення, апробацію та основні висновки. Основні положення автореферату узгоджуються зі змістом дисертації та дають цілісне уявлення про логіку проведеного дослідження, його наукову спрямованість і практичну значущість.

В авторефераті належним чином представлено ключові результати, отримані здобувачкою, зокрема положення щодо обґрунтування фінансового механізму як цілісної системи, удосконалення його структуризації, поєднання фінансових рішень із програмними цілями, розвитку підходів до оцінювання результативності та визначення ролі держави у фінансовому забезпеченні

залізничної галузі. Це дає підстави стверджувати, що автореферат достатньо повно відображає основний зміст дисертаційної роботи, її наукові результати, висновки та практичні рекомендації.

Таким чином, рівень апробації, повнота оприлюднення основних наукових результатів та відповідність автореферату змісту дисертаційної роботи дають підстави вважати, що результати дослідження належним чином представлені у науковому просторі та відповідають встановленим вимогам.

Оцінка оформлення дисертації

Дисертаційна робота оформлена відповідно до встановлених вимог до кваліфікаційних наукових праць. Її структура є логічною, змістовно завершеною та відповідає меті та завданням дослідження. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Така структура забезпечує послідовне розкриття теми: від теоретико-методичного обґрунтування до аналізу сучасного стану і розроблення напрямів удосконалення фінансового механізму державного управління розвитком підприємств залізничного транспорту.

Виклад матеріалу здійснено у науковому стилі, з дотриманням логіки аргументації, послідовності переходу від загальних положень до конкретних висновків і рекомендацій. Текст дисертації загалом є зрозумілим, науково виваженим і достатньо структурованим. Коректно застосовано понятійно-термінологічний апарат з державного управління, фінансового регулювання та особливостей транспортної галузі.

Доречним в дисертаційній роботі є застосування таблиць, рисунків і схем, які виконують не лише ілюстративну, а й змістовно-аналітичну функцію. Вони сприяють систематизації матеріалу, уточненню структури фінансового механізму, відображенню взаємозв'язків між елементами механізмів державного управління, а також представленню результатів аналізу фінансового регулювання розвитку підприємств залізничного транспорту.

Список використаних джерел є достатнім за обсягом і тематичним наповненням.

Оформлення автореферату також відповідає загальним вимогам і відображає основні положення дисертації. Автореферат містить необхідні структурні елементи, дозволяє скласти уявлення про актуальність теми, наукову

новизну, практичну цінність, апробацію та результати дослідження. Його зміст узгоджується з основними положеннями дисертаційної роботи.

Окремо слід відзначити належний рівень оформлення наукового апарату дослідження. Посилання на використані джерела, оформлення таблиць, рисунків, додатків та інших структурних елементів виконано коректно та відповідно до встановлених вимог. Ознак порушення принципів академічної доброчесності в дисертаційній роботі не виявлено, а використання результатів інших авторів супроводжується належними посиланнями на джерела. Загалом оформлення дисертаційної роботи відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових праць та забезпечує зручність сприйняття й аналізу отриманих результатів.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Мкртичян Олени Миколаївни, слід зазначити, що окремі положення мають дискусійний характер і можуть бути враховані в подальших наукових дослідженнях, підготовці методичних рекомендацій та практичному впровадженні запропонованих підходів.

1. Запропонований у дисертації фінансовий механізм державного управління розвитком підприємств залізничного транспорту має належне теоретичне та прикладне обґрунтування. Разом з тим доцільним було б більш детально представити кількісні оцінки впливу основних інструментів на фінансову стійкість, інвестиційну активність, оновлення інфраструктури та результати функціонування підприємств галузі. Це дозволило б посилити доказовість прикладних рекомендацій і чіткіше показати очікувані управлінські ефекти від реалізації запропонованого механізму.

2. Аналіз зарубіжного досвіду державного фінансового регулювання розвитку залізничного транспорту є змістовним та інформативним. Водночас більшої уваги потребує обґрунтування можливостей адаптації окремих зарубіжних практик до сучасних інституційних, фінансових і нормативно-правових умов функціонування галузі в Україні. Доцільним було б чіткіше розмежувати ті елементи міжнародного досвіду, які можуть бути використані у короткостроковій перспективі, та ті, що потребують попередніх інституційних змін.

3. Розроблені підходи до оцінювання результативності фінансового механізму становлять науковий інтерес. Проте окремі аналітичні результати, представлені в таблицях і рисунках, могли б супроводжуватися більш розгорнутими висновками щодо їх значення для вдосконалення державного управління розвитком підприємств залізничного транспорту. Це посилює зв'язок між аналітичною частиною дослідження та запропонованими управлінськими рекомендаціями.

4. У третьому розділі дисертації обґрунтовано необхідність впровадження сучасних фінансово-економічних і цифрових механізмів у системі державного управління залізничним транспортом. Водночас бажано було б більш розгорнуто показати організаційні умови їх впровадження, зокрема потреби в інформаційній інтеграції, розподілі відповідальності між суб'єктами управління, цифровому супроводі інфраструктурних проєктів і захисті даних у процесі фінансового моніторингу.

5. Практичні рекомендації дисертації мають прикладне значення для органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Проте доцільно було б доповнити роботу більш деталізованою дорожньою картою впровадження запропонованого фінансового механізму із визначенням етапів, відповідальних суб'єктів, строків, індикаторів виконання та можливих ризиків. Це надало б рекомендаціям більш завершеного управлінського характеру і підвищило б їх придатність для практичного використання.

Зазначені зауваження не мають принципового характеру, не знижують наукової та практичної цінності дисертаційної роботи і не ставлять під сумнів достовірність основних результатів дисертаційного дослідження.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Мкртчян Олени Миколаївни «Фінансовий механізм розвитку підприємств залізничного транспорту» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій вирішено актуальне наукове завдання щодо розвитку теоретичних засад і обґрунтування науково-прикладних рекомендацій з удосконалення фінансового механізму державного управління розвитком підприємств залізничного транспорту.

Робота характеризується актуальністю теми, достатнім рівнем наукової новизни, належним ступенем обґрунтованості та достовірності основних

положень, логічною структурою, практичною спрямованістю, повнотою апробації та відповідністю спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління. Отримані результати мають теоретичне значення для розвитку науки державного управління та практичне значення для вдосконалення фінансового забезпечення розвитку залізничної галузі.

На підставі вищезазначеного, вважаю, що дисертаційна робота на тему: «Фінансовий механізм розвитку підприємств залізничного транспорту» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління, а також відповідає пунктам 11, 12 та 13 Порядку присудження наукових ступенів, що затверджений Постановою КМУ від 24.07.2013 р., №567 (зі змінами), а її автор, Мкртчян Олена Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

професор кафедри економіки

та публічного управління

Національний аерокосмічний університет

«Харківський авіаційний інститут»

доктор наук з державного управління, професор,

заслужений діяч науки і техніки України

Андрій ДЄГТЯР

ПІДПИС *Андрій Дегтяр*
ЗАСВІДЧУЮ
Учений секретар університету *Дегтяр*

